

REKABET BÜLTENİ

Temmuz 2019

**Dış İlişkiler, Eğitim ve Rekabet
Savunuculuğu Dairesi**

Bu Sayıya Katkıda Bulunanlar

Osman Tan ÇATALCALI

Esmâ TEMEL

Beyza ERBAYAT

Ömer Faruk ÇELİK

Tuba YEŞİL

Bilge TANRISEVEN

Betül GÜLSERDİ

Derya ERFİDAN

Dr. Mehmet ÖZKUL

İletişim

bulten@rekabet.gov.tr

Rekabet Kurumu

2019 - Ankara

GİRİŞ	1
SEÇİLMİŞ GEREKÇELİ KARARLAR	2
DÜNYADAN HABERLER	14
SEÇİLMİŞ İDARİ YARGI KARARLARI	18
EKONOMİK ARAŞTIRMALAR	26

2019 yılının ikinci üç ayında rekabet hukuku, iktisadı ve politikası alanlarındaki gelişmelere ilişkin haberlerin yer aldığı Rekabet Bülteni ile karşınızdayız.

Bu sayımızın "Seçilmiş Gerekçeli Kararlar" başlıklı bölümünde sonuçlanan iki soruşturma kararına, bir muafiyet kararına ve Kurul'un çeşitli konular hakkında aldığı üç adet karara yer verilmiştir.

Rekabet Bülteni'nin "Dünyadan Haberler" başlıklı bölümünde ise Fransa, A.B.D., Brezilya ve Avrupa Birliği'nden haberlere yer verilmiştir.

"Seçilmiş İdari Yargı Kararları" başlıklı bölümünde Danıştay ve Ankara İdare Mahkemeleri tarafından Rekabet Kurulu'nun almış olduğu bazı kararlar hakkında alınan kararlara değinilmiştir.

En son bölüm olan "Ekonomik Araştırmalar" bölümünde ise Journal of Competition Law & Economics'te yayımlanan "*Rekabete Aykırı Anlaşmaların Tespiti için Yapısal Kırılma Kartel Taraması*" başlıklı makale ile RAND Journal of Economics'te yayımlanan "*Tedarikçilerin Rekabete Aykırı Girişimleri Nasıl Karlı Olur?*" başlıklı makalelerin özetlerine yer verilmektedir.

Son olarak, her zaman olduğu gibi Rekabet Bülteni'ne ilişkin görüş ve önerilerinizi bizlere ulaştırmak için bulten@rekabet.gov.tr adresini kullanabileceğinizi hatırlatmak istiyoruz.

Herkese iyi çalışmalar dileriz.

Dış İlişkiler, Eğitim ve Rekabet Savunuculuğu Dairesi

▪ **Sony Eurasia Pazarlama A.Ş.’nin, Bayilerinin Sattığı Ürünlerin Yeniden Satış Fiyatını Belirlediği İddiasına İlişkin Yürütülen Soruşturma**

Karar Tarihi:
22.11.2018

Karar Sayısı:
18-44/703-345

Türü:
Soruşturma

İlgili karar, Sony Eurasia Pazarlama A.Ş.’nin (SONY), bayileri üzerinde baskı kurarak bayilerinin müşterilere sattığı ürünlerin yeniden satış fiyatını ve alım satım şartlarını belirlediği iddiası hakkında yürütülen soruşturmaya ilişkindir. Karar kapsamında; incelemeye konu eylemlere dair analizi değiştirmeyeceğinden hareketle aynı konudaki Rekabet Kurulu (Kurul) içtihadına benzer şekilde kesin bir ilgili ürün pazarı tanımı yapılmasına gerek görülmemiş, bununla birlikte yapılan değerlendirmelerde “tüketici elektroniği pazarı”nın dikkate alınacağı belirtilmiştir. Dosya konusu ürünlere yönelik pazara giriş, arz kaynaklarına ulaşım, üretim, dağıtım, pazarlama ve satış şartlarının bölgesel bir farklılık göstermediği göz önüne alınarak ilgili coğrafi pazar ise “Türkiye” olarak belirlenmiştir.

Kararda temel olarak; SONY’nin online kanal ve ağırlıklı olarak bayilerin üçüncü taraf internet platformlarındaki (n11.com, hepsiburada.com gibi) mağazalarına yönelik satış ve fiyatlandırma stratejisi genel itibarıyla ortaya konularak soruşturma dairesinde elde edilen somut bilgi ve belgeler çerçevesinde SONY’nin uygulamaları değerlendirilmiştir. Bu paralelde öncelikle SONY’nin İstanbul Genel Müdürlüğü ve SONY bayilerinde önaraştırma ve soruşturma döneminde yapılan yerinde incelemelerde bulunan belgeler kapsamında, ağırlıklı olarak bayilerin üçüncü taraf internet platformlarındaki (n11.com, hepsiburada.com vb.) satışlarına yönelik uygulama duyurularına dikkat çekilmiştir. Söz konusu belgelerde geçen ifadelerin; televizyon ürünleri ağırlıklı olmak üzere, bayilerin online kanalda ve özellikle üçüncü taraf internet platformlarında uyguladıkları fiyatların SONY tarafından takip edildiğine, yeniden satış fiyatına uyumun beklendiğine ve uymama halinde uygulama desteği/uygulama bedeli alacaklarının ödenmeme tehdidi bulunduğuna işaret ettiği ortaya konulmuştur. Kararda ayrıca, özellikle bayi kanalında internet mağazalarındaki fiyatlandırma politikalarının düşük fiyat rekabetini beraberinde getirdiği ve bu fiyatlandırmalardan duyulan rahatsızlığın SONY’ye şikayetlerle iletildiği tespitine yer verilmektedir.

Kararda, online satışların tüm tüketiciler tarafından kolayca ulaşılabilen, yayımlanmış fiyat listeleri anlamına geldiği ve mağaza satışlarına göre daha kolay izlenebildiği, dolayısıyla online satışların fiyat şeffaflığını önemli ölçüde

arttırdığı, bu durumun rekabeti kısıtlayıcı uygulamalara zemin hazırlayabileceği, nitekim üreticinin tavsiye fiyatı sabit fiyata dönüşecek şekilde dikte etmesinin, e-ticaret pazarlarında daha kolay olduğu vurgulanmıştır. Fiyatların daha kolay izlendiği ve raporlandığı bir ortamda bayilerin üreticilerden gelen fiyat tavsiyelerine uyma zorunluluğu hissetmelerinin, son kullanıcıya uygulanan satış fiyatları konusunda inisiyatif almalarını zorlaştırabileceği, bu durumun tüketici refahını olumsuz etkileyebileceği ifade edilmiştir.

Netice itibarıyla özetine yukarıda yer verilen açıklamalar ve dosya mevcudundaki belgeler ışığında, SONY'nin dikey anlaşmanın tarafı olan bayilerinin internet üzerinden hangi fiyattan satış yapacakları konusundaki özgürlüklerini kısıtladığı, dolayısıyla SONY'nin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Kararda ayrıca rekabetin en önemli unsurlarından fiyatın yeniden satış fiyatının tespiti yoluyla belirlenmesinin çoğunlukla amaç bakımından bir rekabet kısıtı teşkil etmesi hasebiyle SONY'nin inceleme konusu uygulamalarının aynı Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet almasının da mümkün görünmediği dile getirilmektedir. Gerekçe olarak ise; yeniden satış fiyatının belirlenmesinin SONY ürünlerinin dağıtımında ve alıcıların sunduğu ürün ve hizmetlerde gelişme ve iyileşme oluşturmayaacağı ve yeniden satış fiyatının belirlenmesi neticesinde SONY markalı ürün almak isteyen tüketicilerin marka içi rekabetin sınırlanması nedeniyle daha yüksek fiyatlarla karşılaşacağı, marka içi fiyat rekabetinin ortadan kalkmasının da tüketici refahını önemli ölçüde olumsuz etkileyebileceği gösterilmiş, bu itibarla Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bendindeki koşulların somut olayda karşılanmadığı kanaatine varılmıştır.

SONY'nin soruşturma konusu uygulamalarına ilişkin etki analizine de yer verilen kararda teşebbüsün fiyatlandırma politikası ve gerçekleşen fiyatlarına da değinilmektedir. Yapılan etki değerlendirmesi çerçevesinde, SONY'nin bayi yeniden satış fiyatının tespitine yönelik uygulama duyuruları başta olmak üzere çeşitli müdahalelerinin, SONY tarafından online fiyatlara yönelik bir fiyat izleme mekanizması kurulduğuna işaret ettiği belirtildikten sonra, anılan mekanizmanın ağırlıklı olarak online kanal ve bayilerin üçüncü taraf internet platformlarındaki mağazalarına yönelik olması, SONY'nin ilgili ürünlerde pazar gücünün bulunmaması, SONY çalışanları arasında raporlaması yapılan ve müdahale edilen bayi fiyatlarının fiiliyatta SONY'nin belirlediği fiyatın altında ve bu fiyattan farklı olabilmesi, belirlenen fiyatlara uymayan bayilere yaptırım uygulandığına ilişkin somut herhangi bir bulguya

ulaşılmaması hususları göz önüne alınarak pazar genelinde sınırlı bir etkinin söz konusu olduğu neticesine varılmıştır.

Son tahlilde, halihazırda amaç bakımından rekabeti kısıtlayıcı olduğu tespit edilen yeniden satış fiyat tespitine yönelik davranışları nedeniyle SONY hakkında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca idari para cezası uygulanmıştır.

▪ **Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Hakkında Yürütülen Soruşturma**

Karar Tarihi:
17.10.2018

Karar Sayısı:
18-39/631-306

Türü:
Soruşturma

İlgili karar, Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinin (TÜRSAB), hac ve umre seyahati düzenleyen acentelerin tur öncesi yaptırmak zorunda oldukları paket tur sigorta poliçesini kendi iştiraki olan bir teşebbüsten almalarını zorunlu kıldığı, hizmet bedeli adı altında tahsil edilen bedeli bazı acentelerden almayarak ayrımcılığa sebebiyet verdiği, Suudi Arabistan'daki taşıma/servis hizmetinin ve yemek hizmetinin kendisi tarafından belirlenen teşebbüslerden satın alınmasını şart koştuğu iddiaları çerçevesinde, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) ihlal edilip edilmediğinin tespitine ilişkindir. TÜRSAB'ın teşebbüs birliği niteliğini haiz olması ve iddialara konu hususların rekabete aykırı amaç taşıma ya da bu etkiyi meydana getirme olasılığının bulunmasından hareketle inceleme konusu eylemler her biri ayrı başlık altında olmak üzere 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi dairesinde değerlendirilmiştir.

Kararda yemek hizmetlerine ilişkin iddialar kapsamında; hac ve umre seyahatlerinde acentelerin, yolculara verilmek zorunda olunan toplu yemek hizmetlerini TÜRSAB tarafından belirlenen şirketten almalarının zorunlu kılınıp kılınmadığı, dolayısıyla seyahat acentelerinin bedel ödeyecekleri hizmeti seçme hakkından yoksun bırakılıp bırakılmadığı irdelenmiştir. Dosya mevcudunda elde edilen diğer bilgi/belgelerin incelenmesi neticesinde anılan iddiaya yönelik olarak, hac ve umre seyahatlerinde toplu yemek hizmetlerine ilişkin uygulamaların; vatandaşların belirli bir kalite düzeyinde hizmet alabilmesi, geçmiş dönemlerde yaşanan birtakım sorunların çözüme kavuşturulması, vatandaşların sağlığının korunması vb. nedenlerle Bakanlıklararası Hac ve Umre Kurulu (BHUK) kararları doğrultusunda yürütüldüğü, acentelerin TÜRSAB tarafından belirlenen yemek firmalarından hizmet almaya zorlanmadığı ve başka firmalardan da hizmet alabildiği ve acentelerin belirlenen firmalardan hizmet almasa dahi hac ve umre

organizasyonlarının engellenmediği tespit edilmiştir. Bu paralelde yemek hizmetlerine ilişkin iddialarda yer verilen hususların gerçeği yansıtmadığı sonucuna varılmıştır.

TÜRSAB'ın acentelere Suudi Arabistan'daki toplu taşıma/servis hizmetinin kendisi tarafından belirlenen teşebbüslerden satın almayı şart koştuğu iddiası merkezinde ise kararda öncelikle, hac ve umre seyahatlerinde toplu servis hizmetlerine yönelik usul ve esasların yine BHUK kararları uyarınca belirlendiği ve zorunlu hale getirildiği, umre organizasyonlarında toplu servis hizmeti alınacak firmaların belirlenmesinde acentelerin tamamen serbest olduğu, TÜRSAB'ın yalnızca acentelerin talepleri doğrultusunda birlik olarak bu hizmete müdahil olduğu, hac organizasyonunda ise hacı adaylarının mağdur edilmemesi adına TÜRSAB kanalıyla tek elden yürütülen bir sistemin olduğu, bu hizmetin, hacı adaylarının Suudi Arabistan'da aldığı hizmetin kalitesinde belirli bir standardın tutturulmasına yönelik olduğu tespitleri aktarılmıştır. Toplu servis hizmetlerine ilişkin olarak başvuruda iddia edilen hususların gerçeği yansıtmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hac ve umre seyahatlerinde TÜRSAB'ın belirlediği ve seyahat acentelerinden tahsil ettiği hizmet bedeli adı altındaki ücreti bazı acentelerden almayarak ayrımcılık yaptığı iddiaları merkezinde ise kararda; BHUK kararları uyarınca TÜRSAB'ın kendisine verilen yetki doğrultusunda, hac ve umre seyahatlerinde tarafınca verilen bazı hizmet ve katlanılan maliyetlerin karşılığı olarak acentelerden hizmet bedeli tahsil ettiği, hac ve umre yolcularının mağdur edilmemesi için acentelerin hizmet bedeli ödemeseler dahi organizasyonlarının engellenmediği ve yolcularını hac ve/veya umreye götürdükleri tespitlerine yer verilmiştir. Bu paralelde mevcut iddia bakımından ihlal teşkil edebilecek bir uygulama bulunmadığına karar verilmiştir.

Son olarak, TÜRSAB tarafından hac ve umre seyahati düzenleyen acentelere, yolculara yaptırılması gereken sigortayı kendi iştiraki olan Turins Sigorta A.Ş.'den (TURİNS) alma zorunluluğu getirildiği, acentelerin başka sigorta şirketlerinden sigorta yaptırmalarına engel olduğu iddiaları mercek altına alınmıştır. Kararda; hac ve umre seyahatlerinde acentelerin yolculara yaptırmak zorunda olduğu sigortanın 1618 sayılı Kanun hükmü ve BHUK kararları uyarınca zorunlu tutulduğu, TÜRSAB'ın da birlik görev ve yetkileri doğrultusunda üyesi olan acentelere avantaj sağlamak amacıyla anılan hizmeti sunmaya çalıştığı ifade edilmiş; ancak değerlendirmede esas olarak TÜRSAB'ın üyesi olan acenteleri kendisi tarafından belirlenen sigorta şirketine yönlendirip yönlendirmediği veya belirli sigorta şirketinden hizmet alınmasını zorunlu tutup tutmadığının önem kazandığı belirtilmiştir.

Bu doğrultuda TÜRSAB tarafından üyelerine yapılan; yolcularını kendi iştiraki olan TURİNS'ten -TURİNS'in Gulf Sigorta A.Ş.'ye (GULF SİGORTA) devrolunmasını takiben Turser-Tursav Servis Sigorta Acenteliği Ltd. Şti 'den (TURSER)- sigortalatan acentelere avantaj sağlanması suretiyle acenteleri TURİNS'ten sigorta yaptırmaya yönlendiren ve acentelerin bu avantajdan yararlanabilmeleri için TURİNS'ten sigorta yaptırmalarını zorunlu kılan duyurunun pazardaki etkileri incelenmiştir. Söz konusu duyurunun uygulamada; seyahat acentelerinin, yolcularına sigorta yaptırmak için çoğunlukla TÜRSAB'ın iştirakine yönelmelerine yol açmak suretiyle rekabet karşıtı etkinin de ortaya çıktığı değerlendirilmiştir. Diğer taraftan, sigorta şirketlerinin hac ve umre yolcularına yönelik sigortalama faaliyetini çok riskli bulduklarından poliçe kesmekte gönülsüz davranmaları nedeniyle TÜRSAB'ın söz konusu yolcuların mağdur edilmemesi adına bu alandaki boşluğu doldurma görevini üstlendiği ve bu yolla 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde yer alan muafiyet koşullarından (a) ve (b) bentlerindeki koşulları karşıladığı kabul edilse dahi, incelemeye konu duyuruyla getirilen tek bir teşebbüsten sigorta hizmeti almaya iten yönlendirmenin, adı geçen bentlerdeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olmaması nedeniyle (d) bendindeki şartın sağlanmadığı; dolayısıyla söz konusu TÜRSAB duyurusunun bireysel muafiyetten faydalanamayacağı neticesine varılmıştır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda sigorta hizmetleri alanına ilişkin TÜRSAB uygulamalarının 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğinden bahisle birlik hakkında idari para cezasına hükmolunmuştur. Kararda ayrıca TURİNS'in GULF SİGORTA tarafından devralınmasının Rekabet Kurumuna (Kurum) bildirilmemesi hususu da incelenmiştir. Bu bağlamda, bahsi geçen devralma işleminin 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'de (2010/4 sayılı Tebliğ) düzenlenen ciro eşiklerini aşmadığı gerekçesiyle işlemin Kurul iznine tabi olmadığına karar verilmiştir. Son olarak; TÜRSAB, TURİNS, TURSER ve GULF SİGORTA arasında imzalanan hisse alım sözleşmesi, münhasır dağıtım/acentelik sözleşmesi ve acentelik sözleşmesine ilişkin değerlendirmeye de yer verilen kararda anılan sözleşmelerin; GULF SİGORTA'nın hayat dışı sigorta ürünlerinin TURSER aracılığıyla pazarlanması, satışı ve dağıtımına ilişkin münhasır bir hak tanınması gerekçesiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğu, ancak bu sözleşmenin 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği uyarınca grup muafiyetinden faydalandığı kanaatine ulaşılmıştır.

▪ **Mey Alkollü İçkiler San. ve Tic. A.Ş. ye Ait "Tekel Birası" Markasının Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş. Tarafından Devralınması Talebi ile Bildirim Kapsamında Yanlış ve Yanıltıcı Bilgi Verilmesine Dair Karar**

Karar Tarihi:
07.02.2019

Karar Sayısı:
16-06/54-20

Türü:
-

Söz konusu karar; Mey Alkollü İçkiler San. ve Tic. A.Ş.'nin (MEY İÇKİ) mülkiyetinde bulunan ve 76736 tescil numarası ile 32. sınıfta sadece biralar için kayıtlı bulunan "Tekel Birası" markasının ve tescil edilen şeklin Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş. (EFES) tarafından devralınmasına ilgili taahhütler uyarınca şartlı izin veren 25.08.2009 tarih ve 09-38/925-218 sayılı Kurul kararının 28.06.2018 tarihinde kesinleşen yargı hükmüyle iptal edilmesi üzerine EFES tarafından aynı istemle yapılan başvurunun değerlendirilmesine ilişkindir.

Kararda, 25.01.2010 tarihli Danıştay 13. Dairesi kararıyla EFES'in, Tekel Birası markasını devralmasına izin veren Kurul kararının yürütmesinin durdurulduğu ve buna istinaden marka devrinin hüküm ve sonuç doğurmayacağına ilişkin 11.03.2010 tarih ve 10-22/306-M sayılı Kurul kararıyla taraflara bildirim yapıldığı, taraflardan da marka devrine ilişkin tasarrufların durdurulduğu yönünde cevap alındığı ifade edilmektedir. Bu itibarla gelinen aşamada kararın çözüme kavuşturmaya odaklandığı ana mesele; ilgili Kurul kararının kesin olarak geçersiz kılındığı yargı hükmüne kadarki on bir yıllık süreçte marka devrinin rekabet hukuku perspektifinden nasıl ele alınacağına ilişkin netleştirilmesi olmuştur. Bu noktada kararda, izlenebilecek iki yol olduğundan bahsedilmektedir: Birinci yolun, iptal hükmünün kesinleşmesine kadar geçen uzun yargılama süreci sonrasında piyasa koşullarının değiştiğinden bahisle taraflardan birinin (EFES'in) yaptığı güncel başvuru değerlendirilerek, en son tarihli mevzuat ve piyasa koşulları çerçevesinde söz konusu devralma işlemine izin verilmesi veya rekabetçi endişelerin devam ettiği gerekçesiyle talebin reddedilmesi olduğu ortaya konulmuştur. İkinci yöntem, Kurul tarafından verilen ilk izin akabinde markanın devralan şirket EFES'e geçmesi, ancak bu işleme izin veren Kurul kararının mahkemece iptal edilmesi üzerine taraflarca yeniden devralma başvurusu yapılmaması veya yapılan başvurunun reddedilmesi durumuna ilişkindir. Bu durumda rekabete aykırı ve izinsiz hale gelen birleşme/devralma işleminin 4054 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca Kurulca tasfiye edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Marka devrine izin veren Kurul kararının iptalinin kesinleşmesiyle birlikte EFES tarafından tekrar yeni

bir başvuru yapılmasına istinaden mevcut kararda birinci yöntem tercih edilmiş ve söz konusu başvuru, değişen mevzuat ve piyasa koşulları dikkate alınarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Bu paralelde; izin kararına dair yargı süreci devam ederken birleşme ve devralmalarla ilgili mevzuatta değişiklik meydana geldiğine dikkat çekilen kararda 1997/1 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in yürürlükten kaldırıldığı ve 2010/4 sayılı Tebliğ ile, mülga Tebliğ'den farklı olarak, birleşme ve devralma incelemelerinde "pazar payı" eşiği uygulaması kaldırılarak yalnız ciro eşiği uygulamasına geçildiği belirtilmiştir. Devre konu Tekel Birası'nın en son oluşan 2010 yılı cirosunun dikkate alındığı analizde 2010/4 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinin birinci fıkrasındaki ciro eşiklerinin aşılmadığı, bu itibarla izne tabi bir işlem olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Başvuruya konu marka devrinin rekabet hukuku konumlandırması yapıldıktan sonra kararda, bir diğer mesele olan; EFES'in güncel başvurusunda yanlış ya da yanıltıcı bilgi verilip vermediği sorunu irdelenmiştir. EFES tarafından başvurunun MEY ve EFES'in ortak iradesi ve onayı ile yapıldığının belirtilmesi, buna karşın MEY'in bu başvuruda onay ve rızasının alınmadığını Kuruma bildirmesi üzerine bildirim formu ifadeleri bu bakış açısıyla kararda tahlil edilmiştir. Bildirimde geçen ifadelerin bir bütün olarak değerlendirilmesinden; MEY'in açıkça başvuruya ilişkin bilgi/belgeleri vermeyeceğini belirtmediği, bunun da, tarafların Kuruma bildirim konusunda uzlaşmış olabileceği izlenimini uyandırdığı, ayrıca hangi bilginin yanlış ya da yanıltıcı olduğu hususunun da net olarak ortaya konulamadığı, dolayısıyla EFES tarafından yanlış ya da yanıltıcı bilgi verildiği neticesine varılamayacağı kanaatine varılmıştır.

▪ **Anı Turizm Yatırım Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin Yerinde İncelemeyi Engellemesi ve Talep Edilen Bilgilerin Yanıtlarını Kurumumuza Göndermemesine İlişkin Karar**

Karar Tarihi:
13.02.2019

Karar Sayısı:
19-07/86-36

Türü:
-

Karar, Kurulun 18.07.2018 tarih ve 18-23/414-M sayılı kararı uyarınca yürütülen önaraştırma kapsamında Anı Turizm Yatırım Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin (ANITUR) 17.09.2018 tarihinde yapılmak istenen yerinde incelemeyi engellemesi ve inceleme sırasında kendisine bırakılan Bilgi İsteme Tutanağındaki cevaplanması istenen soruların yanıtlarını Kurumumuza göndermemesine ilişkindir.

Bahsi geçen tarihte yerinde inceleme gerçekleştirmek üzere ANITUR'un bulunduğu adrese gidilmiş, ancak söz konusu incelemenin yapılması çeşitli şekillerde engellenmiştir. Ayrıca teşebbüs tarafından, raportörlerce inceleme esnasında düzenlenen Bilgi İsteme Tutanağındaki bilgi talebine belirlenen süre içinde yanıt da verilmemiştir.

Yukarıda aktarılan eylemlerden yerinde incelenmenin engellenmesi davranışı bakımından adı geçen teşebbüse 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca, 2017 mali yılı sonunda oluşan gayri safi gelirinin binde beşi oranında idari para cezası verilmesine hükmedilmiştir.

Bunun yanı sıra, 4054 sayılı Kanun'un 14 ve 15. maddelerinin uygulanmasını teminen talep edilen bilgi veya belgenin belirlenen süre içinde ya da hiç verilmemesi halinde idari yaptırım uygulanmasını öngören 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin (c) bendi çerçevesinde ANITUR'un söz konusu bilgi talebini yanıtlamaması davranışı hakkında 2017 yılı gayri safi gelirlerinin binde biri oranında para cezası tatbik edilmiştir.

▪ **Warner Bros Turkey Film Ltd.Şti.'de Yapılan Yerinde İncelemede Alınan Belgelerin Bir Kısımının Avukat-Müvekkil Yazışmalarının Gizliliği Kapsamında İade Edilmesi Talebinin Değerlendirilmesi**

Karar Tarihi:
17.01.2019

Karar Sayısı:
19-12/146-67

Türü:
-

Anılan kararın konusunu, Kurulun 06.12.2018 tarih ve 18-46/721-M sayılı kararı uyarınca yürütülmekte olan önaraştırma kapsamında 19.12.2018 tarihinde Warner Bros Turkey Film Ltd.Şti.'de (WARNER BROS) yapılan yerinde incelemede elde edilen on altı sayfa belgelerin, teşebbüsle işveren ilişkisi olmayan kişilerden alınan hukuki danışmanlık kapsamındaki bir rapora ilişkin olduğu, bu nedenle de avukat-müvekkil yazışmalarının gizliliği korumasından yararlandığı gerekçesiyle ilgili belgelerin iadesi talebi oluşturmaktadır.

Kararda; avukatın müvekkili ile olan mesleki ilişkisinden kaynaklanan bilgi ve belgelerin gizliliği ilkesi (Gizlilik İlkesi-Legal Professional Privilege), teşebbüslerin veya bireylerin hukuki danışmanlık hizmeti almaları sırasında avukatları ile yaptıkları yazışmaların ve onlara verdikleri bilgilerin zorunlu ifşasını engelleyerek bu iletişime koruma sağlamayı amaçladığı ifade edilmektedir. Gizlilik ilkesinin işlevi olarak kararda; danışmanlık alan şahısların, savunma haklarını gerçek manada kullanılabilmelerinin temin edilmesi gösterilmiş, diğer taraftan bu ilkeyle sağlanan korumanın, adaletin

gerçeğe ulaşma amacı ile çatışması olasılığı nedeniyle sınırsız olmadığı, muhafaza edilmesi öngörülen gayelerle orantılı şekilde uygulanması gerektiği vurgulanmıştır.

Gizlilik ilkesinin amaç ve işlevi ile sınırlarının yanı sıra belge tasnifinde esas alınmasına ilişkin temel kriterlerin de kararda ortaya konulduğu görülmektedir. Buna göre; müvekkili ile arasında işçi-işveren ilişkisi bulunmayan bağımsız avukat ile müvekkil arasında, müvekkilin savunma hakkının kullanılması amacıyla yapılan yazışmaların mesleki ilişkiye ait kabul edildiği ve korumadan yararlandığı belirtilmiştir. Anılan korumanın, bağımsız avukat ile savunma hakkının kullanılması amacıyla yapılan yazışmalar ile bağımsız avukattan hukuki danışmanlık alınmasına yönelik olarak hazırlanan evrakı da kapsadığı, buna karşın, savunma hakkının kullanımıyla doğrudan ilgisi bulunmayan, herhangi bir ihlale yardım etmek veya devam eden ya da ileride işlenecek bir ihlali gizlemek amacıyla yapılan yazışmalar, önaraştırma, soruşturma veya inceleme konusuyla ilgili olsa bile korumadan yararlanamayacağı dile getirilmiştir.

Gizlilik prensibi bakımından yukarıda çizilen teorik çerçeve ışığında somut vakaya konu WARNER BROS'un iade talebine ilişkin değerlendirmeye geçilmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde; bahsi geçen on altı belge tarihlerinin, yerinde incelemenin yapıldığı önaraştırmanın başlangıç tarihinden önceye dair olduğu, dolayısıyla savunma hakkının kullanımıyla doğrudan ilgili olmadıkları anlaşılmış, bu paralelde ilgili belgelerin gizlilik ilkesi kapsamında addedilemeyeceklerine ve iade edilmelerinin mümkün olmadığına karar verilmiştir.

▪ **Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği Yönetim Kurulu Kararı Hakkında Değerlendirme**

Karar Tarihi:
20.12.2018

Karar Sayısı:
18-48/751-364

Türü:
Muafiyet

İlgili karar; Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği'ne (TSB) üye olan sigorta şirketlerinin anlaşmalı çalıştıkları tüm servis noktalarından asgari olarak OSEM S 10001 veya benzeri kalite standartları belgelerinin zorunlu olarak istenmesine ilişkin Birlik Yönetim Kurulu kararına muafiyet tanınması talebine yöneliktir. Bildirim konusu uygulamanın sigorta sektörüne hizmet veren hasar onarım servislerinin sertifikalandırılmasına ilişkin olduğu dikkate alınarak karar kapsamında sigortacılık hizmetleri, hasar onarım hizmetleri ve sertifikasyon hizmetleri olmak üzere üç farklı sektör özelinde inceleme yapılmış, bu paralelde ilgili ürün pazarları da

“motorlu araçlara yönelik trafik ve kasko sigortası hizmetleri”, “motorlu araçlara yönelik hasar onarım servisleri hizmetleri” ve “motorlu araçlara yönelik hasar onarım servislerine ilişkin standart belirleme ve sertifikasyon hizmetleri” olarak belirlenmiştir.

Kararda öncelikle; 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu (Sigortacılık Kanunu) hükümlerince tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan TSB'nin dosya konusu kararının 4054 sayılı Kanun kapsamında teşebbüs birliği kararı olarak kabul edilip edilemeyeceği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu paralelde konuya ilişkin Kurul ve Danıştay içtihadı göz önünde bulundurularak, teşebbüs birliğinin düzenlemelerle açıkça verilen yetkiler dışında ekonomik hayata ilişkin kararlar alıp almadığı kriterinden yola çıkılmıştır. Bu çerçevede, TSB yönetim kurulu kararının 4054 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gereken bir teşebbüs birliği kararı olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuruya konu TSB kararının ilgili pazarlardaki rekabet üzerindeki etkilerinin değerlendirildiği bölümde ise; üye sigorta şirketlerinin ticari kararlarını bağımsız olarak alma imkânını ortadan kaldırdığı, koşulu sağlamayan teşebbüslerle anlaşmalı olarak çalışmanın mümkün olmadığı, dolayısıyla hasar onarım hizmetleri pazarındaki rekabet doğrudan etkilendiği tespitlerine yer verilmiştir. Ayrıca, anılan birlik kararının TSB bünyesinde oluşturulacak şirket aracılığı ile uygulanacak olmasının standart belirleme ve sertifikasyon pazarında da rekabet etkileyeceği belirtilmiştir. Açıklanan gerekçelerle, TSB yönetim kurulu kararının, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akabinde, rekabeti kısıtlayıcı nitelik taşıdığı belirlenen TSB kararına ilişkin muafiyet analizine geçilmiş, söz konusu analiz dairesinde ise öncelikle kararın 2008/3 sayılı Sigorta Sektörüne İlişkin Grup Muafiyet Tebliği (2008/3 sayılı Tebliğ) kapsamına girip girmediği incelenmiştir. Belli risk hesaplamalarına yönelik müşterek işlemler ve güvenlik cihazlarına ilişkin bazı şartname ve kurallara ilişkin anlaşmalara yönelik olarak grup muafiyeti koruması sağlayan 2008/3 sayılı Tebliğ'in bu yönüyle TSB kararını kapsamına almadığı anlaşılmıştır. Bunun üzerine ilgili uygulama hakkında Yatay İşbirliği Anlaşmaları Hakkında Kılavuz'da (Kılavuz) düzenlenen standardizasyon anlaşmalarının tatbik edilebilirliği araştırılmıştır. Standart belirlemeye yönelik Kılavuz ifadeleri doğrultusunda ilgili TSB kararının bir standardizasyon anlaşması vasfı taşıdığına karar verilmiştir. Ciddi etkinlik kazanımı sağlamayan ve anlaşmayla amaçlanan kalite seviyesi için zorunlu olandan fazlasını kapsayan standardizasyon anlaşmalarının etki bakımından rekabeti kısıtlayıcı olabileceği vurgulanan kararda; TSB'nin, üyesi olduğu sigorta şirketlerinin bulunduğu pazara komşu pazarlarda faaliyet

göstermesi, TSB üyelerinin hasar onarım hizmetleri pazarındaki en büyük alıcı olması ve anılan proje ile sigorta şirketleri bakımından benimsenecek asgari standarda uyum yükümlülüğü getirilmesi gibi hususlar da dikkate alınarak TSB kararının 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet analizine tabi tutulması gerektiği dile getirilmiştir.

Kararda muafiyet değerlendirmesinin dosya bakımından tayin edilen üç ilgili ürün pazarından her biri için ayrı ayrı yapıldığı görülmektedir. İlk muafiyet şartı çerçevesinde her üç pazarı da kapsayacak şekilde; OSEM sertifikasyon projesinin uluslararası kuruluşların en iyi uygulamaları incelenerek sektörün ihtiyaçları doğrultusunda hazırlandığı, yedek parça sertifikasyonu ile birlikte değerlendirildiğinde tüketicilerin verilen hizmetin kalitesi hakkında bilgiye sahip olamamasından doğan mağduriyetlerin önüne geçileceği, hasar onarım hizmetleri pazarında rekabetin artmasıyla birlikte teşebbüslerin faaliyetlerinin etkinleşeceği ve bunun da maliyetlere yansıtacağı, bu sayede projenin ekonomik gelişmeye katkı sağlayacağı tespit edilmiş, böylelikle mevcut koşulun sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sağlanan etkinlik kazanımlarının tüketiciye yansıtılmasına ilişkin ikinci muafiyet koşulu özelinde ise, motorlu araçlara yönelik sigorta hizmetleri pazarı bakımından; sertifika zorunluluğu nedeniyle hasar onarım servislerindeki maliyet artışlarının poliçelere ek artışlar şeklinde yansıma olasılığının yüksek olduğu; motorlu araçlara yönelik hasar onarım hizmetleri pazarı bakımından; sertifika zorunluluğu ile birlikte hâlihazırda sigorta şirketleri ile anlaşmalı olarak çalışan servislerin bir kısmının dahi sertifika alabilecek standartlardan ya da bu standartlara ilişkin yatırım yetisinden yoksun olması halinde ilgili pazarda hizmet sunabilecek teşebbüs sayısında azalma olasılığının yüksek olduğu ve son olarak motorlu araçlara yönelik hasar onarım servislerine ilişkin standart belirleme ve sertifikasyon hizmetleri bakımından ise TSB'nin muafiyet talebine konu kararının asgari OSEM standartlarının aranmasının pazara yeni girişleri zorlaştırabileceği değerlendirilmiştir. Bu itibarla muafiyetin ikinci koşulunun somut olayda yerine getirilmediğine karar verilmiştir.

Anlaşmanın pazarın önemli bir kısmında rekabetin sınırlandırılmasına yol açıp açmadığına yönelik analizde; sigorta hizmetleri pazarı açısından sertifika zorunluluğu getirilmesi durumunda servis sayısının az ve sertifika şartlarını sağlama imkânlarının kısıtlı olduğu illerde sigorta sektörünün hizmet alanının kısıtlanacağı, dolayısıyla ilgili pazar dairesinde üçüncü muafiyet koşulunun karşılanmadığı tespit edilmiştir. Motorlu araçlara yönelik hasar onarım hizmetleri pazarında ise; belgelendirmenin özellikle nüfusun yoğunluklu olmadığı ve/veya servis standartlarının karşılanmasının görece daha zor olacağı bölgelerde sigorta sektörünün hizmet alanı ve tüketicilerin

tercih imkânının kısıtlanacağı, onarım süreçlerinin yavaşlayacağı ve müşteri memnuniyetinde azalma yaşanacağı yönünde bildirilen tereddütler ve hasar onarım servislerinin sertifika ile artan maliyetlerini fiyatlarına yansıtma ihtimali göz önüne alınarak mezkûr pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkacağı sonucuna varılmıştır. Nihayet standart belirleme ve sertifikasyon hizmetleri pazarların da OSEM Yönetim Kurulu üyeleri arasında TSB genel sekreter yardımcısının bulunmasının, TSB'nin OSEM dışındaki sertifikasyon şirketlerine karşı konumu ile hasar onarım servislerinin OSEM dışındaki sertifikasyon şirketlerine karşı konumlarının tarafsızlığının sağlanması noktasında tartışmalı olduğu ve TSB tarafından sunulan davranışsal çözümlerin de söz konusu endişeyi gidermekte yetersiz kaldığından hareketle bu pazarda da rekabetin de önemli ölçüde TSB uygulaması nedeniyle kısıtlanacağı değerlendirilmiştir.

Karar çerçevesinde son olarak, bildirim konusu anlaşmada yer alan rekabet sınırlamalarının gerekliliği ve zorunluluğu yine her bir ilgili pazar özelinde tartışılmış ve sonuç olarak, standardı sektör için bağlayıcı ve mecburi hale getiren TSB kısıtlamalarının ilke olarak zorunlu kabul edilmeyeceğine dayanarak dördüncü muafiyet şartının sağlanmadığı değerlendirilmiştir. Netice itibarıyla TSB yönetim kurulu kararına 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde bireysel muafiyet tanınamayacağına yönünde hüküm tesis edilmiştir.

- **Fransız Rekabet Otoritesi eczacılık sektörü incelemesi raporunu yayınladı**

Fransız Rekabet Otoritesi (FRO) 2017 yılında başlattığı eczacılık sektörü incelemesini sonuçlandırdı. FRO yayınladığı raporda ilaç satışının eczane tekelinde kalmasına onay verirken eczaneler arasındaki rekabet artırılması ve reçetesiz ilaç, kişisel bakım ve güzellik ürünlerinin fiyatlarının düşürülmesi için özetle;

- Eczanelerin reçetesiz ilaç, bakım ve güzellik ürünlerinin internet üzerinden satışlarının kolaylaştırılması,
- Eczanelere kişisel bakım ve güzellik ürünlerine ilişkin reklam yapabileme, promosyon ve indirim verebilme yetkisinin tanınması,
- Eczaneler dışındaki perakendecilere reçetesiz ilaç ve in vitro tanı araçları gibi bazı medikal ürünlerin bazı şartlara (bu ürünlerin ayrı yerde teşhir edilmesi, yetkili eczacının bulunması, eczacıya satış hedefi konmaması gibi) bağlı olarak dağıtım yetkisini verilmesi,
- Eczacıların bazı sağlık hizmetlerini (aşılama, temel sağlık tavsiyesi verme, basit hastalıkların teşhisi gibi) vermesinin güçlendirilmesi

önerilerinde bulunmuştur.

Raporda ayrıca, toptan seviyedeki ilaç sağlayıcılarının geliri üzerinde durularak mevcut ilaç fiyatlarının ve marjların toptancılar üzerindeki kamu hizmeti yükümlülüğünden doğan lojistik ve diğer maliyetleri karşılamaya yetmediği, mevcut marjların belirlenmesi yönteminin değiştirilebileceği belirtilmiştir.

FRO biyomedikal laboratuvarlarının büyük gruplar haline gelerek coğrafi erişim alanlarını genişletebilmesi, diğer laboratuvarlara ve devlet hastanelerine fiyat indirimi sunabilmesi gibi önerilerde de bulunmuştur.

Kaynak:

<http://www.mondaq.com/article.asp?articleid=803762>

- **ABD Federal Ticaret Komisyonu (FTC) Qualcomm'a tekelleşme iddiasıyla açtığı davayı kazandı**

ABD Federal Ticaret Komisyonu (FTC), 2017 Aralık ayında Qualcomm'un Sherman Kanunu'nun 2. kısmı kapsamında mobil cihazlarda iletişimi sağlayan işlemciler pazarındaki tekeli yasadışı şekilde muhafaza ettiği iddiasıyla Kuzey Kaliforniya Bölge Mahkemesi'nde dava açtı. FTC, mobil

cihazlarda iletişimin sağlanması için çeşitli işlemciler üreten Qualcomm'un patente tabi çipler için cihaz üreticilerinin ödediği telif bedellerini, adil, makul ve ayrımcı olmayan şartlarla belirlemediğini ve münhasırlık anlaşmaları ile pazarı kapattığını ileri sürmüştü. FTC Ocak 2019'da yapılan duruşmada cihaz üreticileri Apple ve Huawei ile Qualcomm'u rakibi Intel'in ifadelerini sunmuş, Qualcomm'un davranışının rakiplerin maliyetlerini ve tüketici fiyatlarını artırdığını söylemişti.

Mayıs 2019'da verilen kararda, Qualcomm'un çipleri tüm haklarıyla birlikte satmak yerine cihaz üreticilerinin ayrı bir lisans sözleşmesi imzalamasını şart koşmasını ve bu sözleşmenin imzalanmaması halinde çip arzını kesmekle tehdit etmesini Sherman Kanunu'nun ihlali olarak değerlendirildi. Hakim Koh kararında, davaya konu yasadışı davranışların sürmesi halinde Qualcomm'un 5G'de de hakim durumda olması riskinin devam etmesinin ve yabancı devletlerin soruşturmaları ve cezalarına karşın Qualcomm'un davranışını değiştirmemesinin ihlalin tekrarlanabileceğini gösterdiğini belirterek bir takım yaptırımlar getirdi.

Karara göre Qualcomm;

- mevcut lisans sözleşmelerini baştan müzakere edecek ve müşterilerini arzı kesmekle tehdit etmeyecek,
- Apple, LGE, Blackberry, Samsung ve VIVO ile yaptığı gibi münhasırlık içeren arz sözleşmeleri akdetmeyecek,
- müşterilerinin Qualcomm'un yasadışı davrandığı yönündeki iddialarına ilişkin devlet kurumlarıyla girdiği iletişime müdahale etmeyecek
- bu yaptırımlara uyduğunu göstermek için 7 yıl boyunca FTC'ye yıllık rapor sunacak ve FTC'nin gözetiminde kalacak.

Qualcomm'un kararı temyiz etmesi bekleniyor.

Kaynaklar:

<https://globalcompetitionreview.com/article/1193288/us-ftc-wins-monopolisation-claim-against-qualcomm>

https://res.cloudinary.com/gcr-usa/image/upload/v1558526615/NDCalQualcommruling_pl3ldn.pdf

- **Brezilya Rekabet Otoritesi (CADE) Pfizer ile GlaxoSmithKlein (GSK)'nın birleşmesine Pfizer'in antasit tablet iş kolunu ayrıştırması şartıyla izin verdi**

Pfizer ile GlaxoSmithKlein (GSK) Advil ve Exedrin gibi markaları içeren tüketici sağlığı işkollarını birleştirme kararını Aralık ayında duyurmuştu. Brezilya Rekabet Otoritesi (CADE) izin için önüne gelen işlemde (i) kalsiyum ürünleri, (ii) topikal mantar karşıtı ürünler, (iii) narkotik olmayan ağrıkesiciler, (iv) topikal ağrı kesiciler ve (v) ateş düşürücüler olmak üzere beş ilgili ürün pazarı tanımladı. İnceleme sonucunda Brezilya'da reçetesiz satılan antasit ürünlerinde GSK'nın %68, Pfizer'in ise %32 pazar payına sahip olduğunu tespit eden CADE, incelemeye konu birleşmenin fiyatlarda yükselişe sebep olacağı endişesini dile getirdi. İşlem tarafları Pfizer'in antasit işkolunun ayrıştırılması taahhüdü sundu.

Bu birleşme Avustralya ve Yeni Zelanda'dan onay alırken ABD ve Çin'in yürüttüğü dosyalar devam ediyor. AB ise kısa süre önce topikal ağrı kesiciler pazarında ayrıştırma taahhüdü ile işleme onay verdi.

Kaynak:

<https://globalcompetitionreview.com/article/1194043/brazil-orders-divestiture-for-gsk-pfizer>

- **AB Komisyonu Broadcom hakkında ihtiyati tedbir kararı verdi**

AB Komisyonu Broadcom'un sözleşmesel münhasırlık uygulaması, bağlama, fikri mülkiyete ilişkin kötüye kullanıcı stratejiler ve birlikte işlerliği kasıtlı olarak azaltmak sureti ile hakim durumunu kötüye kullandığı iddiasına ilişkin olarak soruşturma başlattığını duyurdu. Duyuruda, Broadcom'un kablolu telekomünikasyon cihazları için entegre devre tasarımı, geliştirilmesi ve üretimi alanında dünyadaki en büyük teşebbüs olduğu, system-on-a-chip (modem veya tv kutusunun beyni görevini gören çip seti ve devre birleşimi), front-end çipler (analog girdiyi dijital çıkıya dönüştüren cihazlar), wi-fi çip setleri ve yüksek veri hızı sağlayan merkezi ofis sonu ekiplamları pazarlarında lider olduğu belirtildi.

Soruşturma açılması kararını ilginç kılan ise 18 yıl aradan sonra Komisyon'un ilk kez ihtiyati tedbir kararı alması oldu. Böylece ihtiyati tedbir uygulama yetkisinin açıkça tanındığı 2003/1 sayılı Yönetmeliğin kabul edilmesinden sonra Komisyon ilk kez bir ihtiyati tedbir kararı aldı.

Duyuruda, Komisyon'un iddiaları ciddi bulduğu, Broadcom'un davranışlarının soruşturmanın sonuçlanmasından önce rakiplerin Pazar dışına itilmesi veya marjinalize olması sonucunu doğurabileceği bu nedenle Komisyon tarafından öncelikli olarak yürütülecek soruşturmada öze ilişkin değerlendirme tamamlanıncaya kadar ihtiyati tedbir uygulanacağı açıklandı.

Duyuruda, Broadcom'un pek çok pazarda hâkim durumda olmasının muhtemel olduğu, ilgili ürünlerin satışı konusunda en büyük 7 alıcı ile münhasırlık içeren sözleşmeler akdettiği ve soruşturmaya konu davranışların yenilikçiliği önleyeceği vurgulandı.

Kaynak:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-3410_en.htm

○ **Ankara 9. İdare Mahkemesinin Bölge İdare Mahkemesi'nin E: 2018/2277 sayılı yürütmeyi durdurma kararı**

Rekabet hukuku uygulamasında davranışsal taahhütler rekabet sorunlarını giderme konusunda yapısal çözümlerle benzer düzeyde etkinliğe ulaşabileceği durumlarda ve eş etkili bir yapısal çözümün bulunmadığı durumlarda kabul edilebilecektir.

Karar, Kumport Liman Hizmetleri Lojistik San. ve Tic. A.Ş. tarafından Ambarlı Limanı'nda faaliyet gösteren Mardaş Marmara Deniz işletmeciliği A.Ş.'nin, denizcilik alanında çeşitli faaliyetler gösteren Arkas Holding kontrolünde bulunan Limar Liman ve Gemi İşletmeleri A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verilmesine ilişkin 08.05.2018 tarih ve 18-14/267-129 sayılı Rekabet Kurulu Kararının iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle açılan davada verilmiştir.

Kararın ilgili bölümü şu şekildedir:

“Rekabetçi endişeleri giderme ve olayın kendine özgü şartları çerçevesinde söz konusu taahhütler incelenirken, taahhütlerin yapısal ve davranışsal taahhütler olarak tasnife tabi tutulması uygun olacaktır. Nitekim Kılavuz’un 19. paragrafında da ifade edildiği üzere davranışsal çözüm önerileri rekabet sorunlarını giderme konusunda yapısal çözümlerle benzer düzeyde etkinliğe ulaşabileceği durumlarda ve eş etkili bir yapısal çözümün bulunmadığı durumlarda kabul edilebilecektir.

Söz konusu taahhütler incelendiğinde, tüm taahhütlerin davranışsal nicelikte olduğunun anlaşıldığı ve davranışsal taahhütlerin ise rekabet sorunlarını giderme konusunda yapısal çözümlerle benzer düzeyde etkinliğe ulaşabileceği durumlarda ve eş etkili bir yapısal çözümün bulunmadığı durumlarda kabul edilebileceği, davaya konu devralma işleminde sunulan taahhütlerin ise devralma işlemi sonrasında oluşacak olan hakim durum ve işbirliği doğurucu etkiler ile devralma işleminin dikey olarak rekabeti kısıtlaması endişelerine nasıl olumlu bir etkisinin olacağıın Kurul Kararında yeteri kadar açıklanmadığı, sunulan taahhütlerin rekabetçi endişeleri giderici nitelikte olmadığı ve bu taahhütler için etkin bir uygulama ve denetim sisteminin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bu itibarla mevcut taahhüt paketinin Kurul kararının tesis edildiği dönemde oluşan verilerin analizi ışığında, pazarda oluşacak rekabetçi endişeleri giderme konusunda yeterli olmadığı sonucuna ulaşılma ile taahhüt paketinin bu sekliyle kabulü ile bildirim konusu devralma işlemine izin verilmesine ilişkin Kurul kararında hukuka uygunluk görülmemiştir.”

Erişim:

<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=7a10893f-0615-4831-ad9c-85030afddf16>

- **Danıştay 13. Dairesi'nin E: 2019/669, K: 2019/1107 sayılı temyiz onama kararı**

Kurul kararına dava açabilmek için karar ile davacı arasında meşru, güncel, somut bir menfaat alakasının bulunması gerekmektedir. Salt vatandaşlık ve tüketici sıfatı dava açmaya yeterli bulunmamıştır

Karar, Resul MARAŞLIĞLU tarafından, Migros Ticaret A.Ş'nin Tesco Kipa Kitle Pazarlama Ticaret Lojistik ve Gıda Sanayi A.Ş'ye ait hisselerin %95,495'ini devralmasına yönelik işleme izin verilmesine ilişkin Kurul'un 09.02.2017 tarih ve 17-06-56-22 sayılı kararının iptali istemiyle açılan davada dava red yolunda verilen ilk derece mahkemesinin kararını onayan Bölge İdare Mahkemesinin kararı üzerine verilmiştir. Davacının Ankara'daki bazı marketlerden alışveriş yaptığı ve dava konusu işlem ile alışveriş yaptığı marketlerin Migros Ticaret A.Ş.'nin tekeline girdiği, bu sebeple tüketici olan bir vatandaş sıfatıyla sıkıntılı bir hale geleceği şeklindeki beyanlarına itibar edilmemiştir.

Davayı ehliyet yönünden reddeden ilk derece mahkemesinin Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay 13. Dairesince onaylanan gerekçesi ise şu şekildedir.

"...dava konusu işlemin kamusal yanı ağır basan yönü olsa da, dava konusu işlem ile davacı arasında meşru, güncel, somut bir menfaat alakasının bulunması gerektiği, aksi durumun kabulünün toplum yararına olduğu düşünülen her konuya tüm vatandaşların dava açması olasılığını beraberinde getireceği, bu durumun dava açma ehliyetine ilişkin yasal düzenlemenin amacına aykırı olacağı anlaşıldığından davacının bu davayı açmaya ehliyetli olmadığı sonucuna varılmıştır."

Erişim:

<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=902c5404-79f8-4adb-b111-249478d4853e>

○ **Ankara 6. İdare Mahkemesi'nin E: 2017/717 K: 2018/2508 sayılı dava kabul kararı**

Nihai incelemeye alınan devralma işlemlerinde yeterli ve etkin bir pazar analizi yapılması ve işlemin koşulsuz izin verilmesinin hukuki ve teknik olarak gerçekleştirilmesi gerekir.

Karar, Kurul'un SABMiller plc'nin kontrolünün Anheuser-Busch InBev(ABI) tarafından devralınmasına izin verilmesine yönelik 01.06.2016 tarih ve 16-19/311-140 sayılı kararına karşı Türk Tuborg Blra ve Malt Sanayi A.Ş. tarafından açılan davada verilmiştir. Karar nihai inceleme süreci sonunda alınmış, devralma işlemi sonrasında bir hâkim durum yaratılmasının veya mevcut bir hâkim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır. Kurul kararı ilk derece mahkemesi tarafından aşağıdaki gerekçe ile iptal edilmiştir.

"... SAB Miller plc'nin kontrolünün Anheuser-Busch InBev tarafından devralınmasına izin verilirken piyasa koşullarının ve pazar değerlendirmelerinin yeterli ve etkin analizlerle desteklenmediği, diğer taraftan, devralma sürecinin hiç bir koşula bağlanmadan sonuçlandırılmasının da davalı idarece hukuki ve teknik argümanlarla gerekçelendirilemediği, davacı şirket, müdahil şirket ve ilişkili diğer piyasa aktörlerinin durumlarının devralma sürecine olan etkileri de gözetilmek suretiyle konunun bütüncül bağlamda irdelenmediği sonucuna ulaşıldığından, dava konusu işlemde bu yönlerden hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Bu karar gerekçesi doğrultusunda, dava konusu işlem sürecinin davalı idarece yeniden değerlendirileceği ve buna göre işlem tesis edileceği de açıktır."

Erişim:

<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=169b1650-912b-4dc3-8324-237c402d3629>

○ **Ankara 12. İdare Mahkemesi'nin E: 2018/1145 K: 2019/475 sayılı dava red kararı**

Ayrı ayrı para cezası verilmesini gerektirecek, nitelik, piyasa ve kronolojik süreç olarak birden fazla bağımsız davranışın bulunmadığı durumlarda, aynı döneme ilişkin fiil ayrı pazarlarda gerçekleşse ve bu pazarlara yönelik ayrı soruşturmalar açılrsa da,

mevzuat hükmünü ihlal eden eylemlerin tek olduğu kabul edilmeli, mükerrer cezalandırma yapılmamalıdır.

Karar, Kurul'un Mey İçki San. ve Tic. A.Ş.'nin votka ve cin pazarlarında rakiplerinin faaliyetlerini engelleyici davranışlarda bulunmak suretiyle hakim durumunu kötüye kullandığı iddiasının incelendiği 25.10.2017 tarih ve 17-34/537-228 sayılı kararına karşı Efe Alkollü İçecekler Ticaret A.Ş. tarafından açılan davada verilmiştir.

Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... her ne kadar davacı şirket tarafından, rakı pazarına ilişkin önceki fiilin cezalandırılması ile yetinilerek soruşturma konusu fiilin cezasız bırakıldığı, dava konusu olayda hareket ya da fiilin hukuki anlamda tek bir fiil olmadığı bu sebeple votka ve cin pazarı yönünden tespit edilen ihlal nedeniyle ayrıca para cezasına hükmedilmesi gerektiği ileri sürülmekte ise de; gerek Mahkememizin E:2017/2489 esasına kayıtlı dosyasında dava konusu edilen 16.02.2017 tarih ve 17-07/84-34 sayılı kurul kararında gerekse bakılan davanın konusu oluşturan 25.10.2017 tarih ve 17-34/537-228 sayılı Kurul kararında Mey İçki'nin faaliyet gösterdiği sektördeki rakı, votka ve cin pazarları yönünden sürdürdüğü indirim uygulamaları ve buna bağlı olarak rakiplerinin pazardaki faaliyetlerini zorlaştırıcı uygulamalarıyla hakim durumunu kötüye kullandığının tespit edildiği, bir diğer ifadeyle aynı eyleme dayanan her iki soruşturma neticesinde 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlal edildiğinin ortaya konulduğu, rakı, votka ve cin olmak üzere üç kategori yönünden de tespit edilen fiilin aynı doneme ilişkin olduğu anlaşıldığından anılan şirket tarafından ihlal edilen fiilin de tek olduğunun kabulü gerekmektedir.

Olayda dava konusu votka ve cin pazarı yönünden ayrı soruşturma yürütülmesi sebebiyle iki ayrı fiil olduğu söylenemeyecek olup, bunun kabulü halinde, aynı fiil nedeniyle mükerrer cezalandırmaya sebep olunacaktır. Olayda ayrı ayrı para cezası verilmesini gerektirecek, nitelik, piyasa ve kronolojik süreç olarak birden fazla bağımsız davranış bulunmayıp, mevzuat hükmünü ihlal eden eylemlerin tek olduğu, bir başka deyişle indirim uygulamalarına bağlı olarak hakim durumun kötüye kullanılması şeklindeki idari para cezasına konu fiilin votka, cin ve rakı yönünden pazar ayrımı yapılmaksızın bir kez islendiği, bu sebeple aynı doneme ilişkin her bir pazar yönünden farklı soruşturmalarda yapılan tespitin yeni bir ihlal doğurduğunun söylenemeyeceği sonucuna varıldığından, Mey İçki hakkında yapılan soruşturma sonucu votka ve cin pazarı yönünden ayrıca idari para cezasına hükmedilmesine yer olmadığına

dair 25.10.2017 tarih ve 17-34/537-228 sayılı Rekabet Kurulu kararının 3 nolu bendinde hukuka aykırılık görülmemiştir."

Erişim:

<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=a679d17f-6cd7-4f82-8baf-22a5b505c4f6>

○ **Danıştay 13. Dairesi'nin E: 2016/4017 K: 2019/1779 sayılı karar düzeltme kararı**

Teşebbüslerin tamamının farklı pazarlardaki tüm anlaşmalara katıldığına makul şüphenin ötesinde bir ispat standardı ile ispatlanamadığı durumlarda, tüm pazarlar yönünden tek bir çerçeve anlaşması ve devam eden tek bir ihlal kapsamında tüm teşebbüsler bakımından ihlal tespitinde bulunulamaz. Taraflar, pazarlar ve kronolojik süreçler yönünden birlik aranarak uzlaşmanın kapsamı belirlenmeli ve buna uygun olarak ihlal tespitinde bulunulmalıdır.

Karar, Kurul'un Türkiye'de faaliyet gösteren 12 bankanın mevduat, kredi ve kredi kartı hizmetleri konusunda anlaşma ve/veya uyumlu eylem içerisinde bulunmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmediğinin tespitine ilişkin 08.03.2013 tarih ve 13-13/198-100 sayılı kararına karşı AKBANK T.A.Ş. tarafından açılan davada davanın reddi yönünde verilen Ankara 2. İdare Mahkemesi'nin 05.12.2014 tarih ve E:2014/137, K:2014/1393 sayılı kararının gerekçeli olarak onanmasına dair Danıştay 13. Dairesi'nin 16.12.2015 tarih ve E:2015/2974, K:2015/4612 sayılı kararının karar düzeltme yoluyla bozulmasına ilişkindir.

Kararın ilgili kısmı aşağıda yer almaktadır.

"Dava konusu Kurul kararında ortak planı gösterdiği belirtilen ilk dört belgeden hareketle, yedi piyasa yapıcı bankanın mevduat ve kredi hizmetlerine yönelik fiyat tespitinde buldukları kanaatine ulaşılmış; ilerleyen tarihlerde ihlale beş bankanın daha katıldığı ve ortak planın kredi kartı hizmetlerini de içerecek şekilde genişletildiği kabul edilmiş; ayrıca, kamu bankalarının kamu mevduatı hizmetine yönelik eylemleri de tüm bankaların katıldığı uzlaşmanın bir parçası olarak değerlendirilmiştir.

Dosya kapsamında yer alan bilgi ve belgeler incelendiğinde; Belge 2, Belge 3 ve Belge 4'ten YKB, AKBANK, GARANTİ, İŞ BANKASI, VAKIFBANK, HALKBANK ve ZIRAAT'ın mevduat hizmetlerine ilişkin olarak belirli bir uzlaşma içeriğinde bulunduğu; Belge 6'dan YKB, AKBANK, GARANTİ, FİNANSBANK

ve İŞ BANKASI'nın konut ve taksit kredilerine ilişkin olarak belirli bir uzlaşma içerisinde bulunduğu; Belge 10, Belge 12, Belge 17, Belge 25, Belge 26 ve Belge 27'den YKB, AKBANK, GARANTİ, FİNANSBANK ve HSBC'nin kredi kartı hizmetlerine ilişkin olarak belirli bir uzlaşma içerisinde hareket ettiği; Belge 14, Belge 16, Belge 19, Belge 20 ve Belge 21'den VAKIFBANK, HALKBANK ve ZIRAAT'ın kamu mevduatı hizmetlerine ilişkin olarak belirli bir uzlaşma içerisinde hareket ettiği görülebilmekte ise de; davalı idare tarafından mevduat, kredi, kredi kartı ve kamu mevduatı hizmetlerine ilişkin olarak gerçekleştirilen çeşitli ihlallerin, devam eden tek bir ihlal yaklaşımı kapsamında tek bir çerçeve anlaşma veya ortak plan doğrultusunda gerçekleştirildiğinin ortaya konulamadığı; kararda ortak planı somut bir şekilde ortaya koyduğu kabul edilen ilk dört belgenin mevduata ilişkin bir uzlaşmayı ispatlamanın ötesine geçemediği, zira mevduata ilişkin uzlaşmanın ilk defa Belge 2 ile ortaya konulduğu, daha eski tarihli Belge 1'in ise konut kredisi faizlerine ilişkin olarak yalnızca iki banka arasındaki bir bilgi değişimini göstermekte olduğu, bu belgeden, daha sonraki bir tarihte gerçekleştiği anlaşılan mevduata ilişkin bir uzlaşmaya kredi hizmetinin de dahil olduğu sonucunun çıkarılamayacağı; ayrıca mevduat, kredi, kredi kartı ve kamu mevduatı hizmetlerine ilişkin olarak farklı teşebbüsler arasında gerçekleştirilen çeşitli ihlallerin belirli bir koordinasyon içerisinde gerçekleştirildiğinin veya en azından söz konusu ihlaller arasındaki irtibatın ortaya konulamadığı; bunun yanında yalnızca bir veya iki hizmete yönelik olarak hakkında delil elde edilen (özellikle ihlale sonradan katıldığı değerlendirilen beş teşebbüsün) teşebbüslerin mevduat, kredi, kredi kartı ve kamu mevduatı hizmetlerini kapsayan genel bir çerçeve anlaşma veya ortak plandan haberdar olduğunun ortaya konulamadığı görülmektedir.

Bu durumda, davalı idare tarafından Türkiye'de faaliyet gösteren 12 bankanın tamamının mevduat, kredi, kredi kartı ve kamu mevduatı hizmetlerine, ilişkin olarak tek bir çerçeve anlaşma veya ortak plan dahilinde belirli bir koordinasyon içerisinde hareket ettiğinin ve ihlale katılan teşebbüslerin söz konusu çerçeve anlaşma veya ortak plandan haberdar olduğunun yeterli seviyede (makul şüphenin ötesinde) bir ispat standardı ile ortaya konulamadığı, bu hususlara ilişkin olarak dava konusu Kurul kararında yer alan tespitlerin gerekli deliller ile desteklenmediği, dolayısıyla davalı idare tarafından eksik incelemeye dayalı olarak işlem tesis edildiği anlaşılmaktadır.

Nitekim, dava konusu Kurul kararının sonuç kısmında soruşturmaya taraf olan 12 bankanın tamamının mevduat, kredi ve kredi kartı hizmetleri alanında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri sonucuna varılmış ise de; dosya kapsamında yer alan bilgi ve belgeler incelediğinde, bazı

bankaların sadece tek bir hizmet yönünden ihlale katıldığı (Örneğin, TEB sadece mevduat, HSBC ise sadece kredi kartı hizmetine ilişkin ihlale katılmıştır.), bazı bankaların ise bazı hizmetler yönünden hiçbir şekilde ihlale katılmadığı (Örneğin, kamu bankalarının kredi hizmetine ilişkin ihlale katıldıklarına yönelik delil bulunmamaktadır.), dolayısıyla 12 bankanın tamamının bütün sektörlerdeki (mevduat, kredi, kredi kartı, kredi mevduatı) ihlale katıldığından bahsedilemeyeceği görülmekte olup, 12 bankanın tamamının farklı sektörlerle ilişkin olarak farklı bankalar arasında gerçekleşen ihlallerin tamamından sorumlu tutulmasında hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

Daha açık bir ifade ile, soruşturmaya taraf olan 12 bankanın tek bir çerçeve anlaşma veya ortak plan dahilinde belirli bir koordinasyon içerisinde hareket ettiğinin ortaya konulmadığı açık olan dava konusu uyuşmazlıkta, ilgili bankalar hakkında ihlale dahil oldukları her bir hizmet yönünden ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerekirken, devam eden tek bir ihlal yaklaşımı kapsamında tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığından, davanın reddi yolundaki temyize konu İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır."

Erişim:

<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=0304a3d0-747d-40de-a93c-77177ff43dba>

Kurul'un dava konusu kararına diğer bankalar tarafından açılan davalarda da karar düzeltme istemleri kabul edilmiştir. (Bkz: <https://www.rekabet.gov.tr/tr/KararlaIlgiliDavalari?kararId=30851aa5-2cf3-4c54-b284-e192ed6ed71b>)

- **Ankara 9. İdare Mahkemesi'nin E: 2018/640 K: 2018/2723 sayılı dava red kararı**

Büyükşehir Belediyesinin teşebbüs niteliği yoktur. Kararlarının hukuka uygunluğu açılacak iptal davasından denetlenir ve bu konuda Rekabet Kurumunun inceleme yapma ve karar alma yetkisi bulunmamaktadır.

Karar, Kurul'un İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığının 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ile işletmecilere tanınan geçiş hakkı uygulamasını fiilen kullanılamaz hale getirmek ve kendi iştiraki olan İstanbul Elektronik Haberleşme ve Altyapı Hizmetleri San. ve Tic. A.Ş. ile Türk

Telekomünikasyon A.Ş. lehine ayrımcılık yapmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasına ilişkin 27.09.2017 tarih ve 17-30/489-222 sayılı kararına karşı Serbest Telekomünikasyon İşletmecileri Derneği tarafından açılan davada verilmiştir.

Kararın ilgili kısmı aşağıdaki şekildedir:

"... İstanbul Büyükşehir Belediyesinin ise teşebbüs olmadığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile sabit ve mobil haberleşme alanında faaliyet gösteren şirketler arasında aynı piyasada mal ve hizmet üretme, ürettikleri mal ve hizmette birbirleriyle rekabet etme ve bu rekabetin 4054 sayılı Kanun kapsamında rekabet ihlali olması durumlarının da söz konusu olmadığı, ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkilerinin belirlendiği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin aldığı kararların hukuka uygunluğunun ancak açılacak bir iptal davasında incelenmesinin mümkün olduğu, bu konuda Rekabet Kurumunun inceleme yapma ve karar alma yetkisinin de bulunmadığı, diğer taraftan davacının başvurusunun tamamen reddedilmesi gibi bir durumun da söz konusu olmadığı, 16.08.2017 tarih ve 2017-2-11/OA sayılı Öneri Raporunun 27.09.2017 tarihli 17-30 sayılı toplantısında görüşen Rekabet Kurulunun 17-30/489-M sayılı kararıyla, İstanbul Elektronik Haberleşme ve Altyapı Hizmetleri San. ve Tic. A.Ş. hakkında bu teşebbüsün elektronik haberleşme işletmecilerinin altyapı tesisine yönelik olarak gerçekleştirdiği uygulamalarla 4054 sayılı Kanun'u ihlal edip etmediğinin tespitine yönelik olarak soruşturma açılmasına karar verildiği, dolayısıyla davalı idarece davacının başvurusunun reddedilmediği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi teşebbüs olmadığından, davacı tarafından yakınılan fiiller hakkında soruşturmanın belediye hakkında değil de, teşebbüs niteliğindeki belediyeye ait şirkete yönlendirildiği, anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır."

Erişim:

<https://www.rekabet.gov.tr/Safahat?safahatId=7abd647a-37be-497d-9f45-209f38d0da8d>

○ **Rekabete Aykırı Anlaşmaların Tespiti için Yapısal Kırılma Kartel Taraması**

(A Structural Break Cartel Screen for Dating and Detecting Collusion)

Yayımcı: Journal of Competition Law & Economics, 2018, Vol. 45, No.2

Yazar: Carsten J. Crede

Rekabet otoritelerinin kartelleri tespit etmek için kullandıkları ampirik yöntemlerin başarısı, kartel tarama metotlarına olan ilgiyi her geçen gün arttırmaktadır. Mevcut kartel tarama metotları yapısal ve davranışsal tarama metotları şeklinde sınıflandırılmaktadır. Yapısal tarama metotları endüstri özelliklerinden yararlanarak kartelleşmeye maruz kalabilecek pazarları tanımlarken, davranışsal metotlar gizli anlaşmanın piyasada yol açtığı etkilerinden yola çıkarak karteli tespit etmeye çalışmaktadır. Mevcut makalede ise endüstri fiyatlarında yaşanan dalgalanmalarla ortaya çıkan yapısal kırılmalar aracılığıyla karteli tespit etmeye çalışan yeni bir davranışsal kartel tarama metodu tanıtılmaktadır. Söz konusu tarama metodu ile ulaşılan yapısal kırılmalar, kartelleşme ihtimalinin yüksek olduğunu ve pazarın daha fazla araştırılması gerektiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte yapısal kırılmalar, tespit edilen bir gizli anlaşmanın başlangıç tarihinin belirlenmesinde de yol gösterici olabilmektedir. Yeni geliştirilen bu tarama modeli makalede, İtalya, Fransa ve İspanyol'daki makarna pazarlarında uygulanmaktadır.

Uygulamanın ilk adımında, 2003-2012 yılları arasındaki fiyat hareketleri incelenmekte ve fiyat hareketlerinin oluşumuna neden olan faktörler regresyon analiziyle tespit edilmektedir. İkinci adımda, yapısal kırılmaları ortaya çıkarmak için regresyon analizindeki bağımsız değişkenlere dalgalanma testleri¹ uygulanmaktadır. Analizin üçüncü aşamasında Bai ve Perron (1998, 2003) tarafından geliştirilen programlama algoritması, İtalya, İspanya ve Fransa pazarlarındaki yapısal kırılmaların sayısını ve tarihlerini belirlemek için kullanılmaktadır. Sonuçlar makarna pazarında aynı tarihler arasında İtalya'da üç, İspanya'da dört kırılmaya işaret etmektedir. Fransa makarna sektöründe ise herhangi bir kırılma tespit edilmemiştir. İtalya'daki ilk kırılma, kartelin kurulmasının ardından ortaya çıkan hızlı fiyat artışını; ikinci kırılma kartelleşmenin ortaya çıkarılmasından sonraki fiyat düşüşünü;

¹ Fluctuation test

üçüncü kırılma ise kartelin tespit edilmesinden sonra firmalar arasındaki uyumlu eylem sonucunda fiyatlardaki yukarı doğru hareketi göstermektedir.

Makalede uzun süreli istikrarlı kartelleri ortaya çıkarmakta başarılı olan varyansa dayalı kartel tarama tekniklerinin, istikrarlı olmayan kısa süreli ani fiyat değişimlerinin görüldüğü İtalya ve İspanya makarna pazarlarındaki gibi kartelleri tespit etmekte yetersiz kaldığı ileri sürülmektedir. Yapısal kırılma tarama tekniklerinin ise kısa dönemli ya da istikrarlı olmayan kartelleri bile tespit edebildiği ifade edilmektedir. Yapısal kırılma tekniklerinin diğer davranışsal kartel tarama modellerine göre bir diğer üstünlüğü kartel faaliyetlerinin tanımlanması için belirli bir anlaşmayı baz almamasıdır. Kartelin tespiti için kartelin endüstri fiyatlarını etkiliyor olması yeterlidir. Ayrıca bu testler manipülasyona yatkın değildir. Örneğin, piyasanın fiyat varyansına dayalı bir incelemeyle tarandığını bilen bir kartel, varyansı zaman içinde sabit tutmak için keyfi fiyat değişikliklerine giderek kartelin tespit edilmesini zorlaştırabilir. Söz konusu yapay fiyat artışları, yapısal kırılma modellerinde kolaylıkla tespit edildiğinden manipülasyon probleminin ortaya çıkmaması beklenir.

Erişim:

<https://doi.org/10.1007/s10657-014-9437-0>

○ **Tedarikçilerin Rekabete Aykırı Girişimleri Nasıl Karlı Olur?**

(When is upstream collusion profitable?)

Yayımcı: RAND Journal of Economics, 2019, Vol. 50, No.2

Yazarlar: Dingwei Gu, Zhiyong Yao, Wen Zhou ve Rangrang Ba

Japon arabalarının parça ve aksamalarını (rulman, iklimlendirme sistemleri, kompresörleri vb.) üreten otomotiv tedarikçilerinin, 2000-2011 yılları arasında kartelleşerek fiyatlarını yükseltmeleri pek çok rekabet otoritesini harekete geçirmiştir. Yalnızca ABD’de açılan ilgili soruşturmalara ele alındığında bile suçlu bulunan 48 şirkete ve 65 kişiye 2,9 milyar dolar değerinde cezai müeyyide uygulandığı bilinmektedir. Kartelden olumsuz etkilenen nihai üreticilerin büyük bir çoğunluğu, tedarikçileriyle uzun vadeli ve yakın ilişkiler kuran Toyota, Honda ve Nissan gibi güçlü Japon firmalarından oluşmaktaydı. Söz konusu firmaların küresel güçleri göz önüne alındığında bu firmaların kartelleşmeden haberdar olmamaları ya da söz konusu kartelle mücadele edememeleri düşünülemezdi. Bununla birlikte otomobil pazarında söz sahibi olan bu nihai üreticilerin tedarikçilerin anlaşmaları sonucu oluşan yüksek fiyatla ilgili yetkili makamlara şikâyetle

bulunmamış olmaları da son derece dikkat çekiciydi. Bu durumun tedarikçilerin, nihai üreticilerin zararlarını karşılamasıyla ancak mümkün olabileceğini iddia eden mevcut makalenin yazarları, bu çalışmada otomobil üreticilerinin, zararları tazmin edildikten sonra bile tedarikçilerin hala karlı olmalarını sağlayan koşullar nelerdir sorusuna cevap aramışlardır.

Bu soruya cevap bulmak için birbiriyle dikey olarak ilişkili iki ayrı endüstrinin davranışını ele alan iki aşamalı "successive oligopoly" modelinden yararlanılmaktadır. Model her biri oligopolistik yapıya sahip alan tedarikçiler ve nihai üreticiler arasındaki ilişkiyi ve bunun tüketicilere yansımalarını analiz etmektedir. Oligopolistik rekabetle karakterize edilen dikey olarak ilişkili endüstrilerde, dikey ve yatay bir dışsallığın her daim ortaya çıktığı çalışmada gösterilmektedir. Dikey dışsallık, bir nihai üreticinin üretim miktarı değişikliğinin tedarikçilere yansımalarını ifade ederken yatay dışsallık bir nihai üreticinin üretim miktarı değişikliğinin diğer nihai üretici firmalarına yansımaları sonucu ortaya çıkan dışsallığa işaret etmektedir. Dikey dışsallık sonucu firmalar monopole göre daha az, yatay dışsallıkla ise monopole göre daha fazla üretim yapmaktadırlar. Tedarik endüstrisinde anlaşma sonrası oluşan fiyat, iki dışsallığın dengelenmesi durumunda anlaşma tedarikçi ve nihai ürün satıcısı tüm firmaların ortak kârını artıracaktır. Yatay dışsallık ağırlıkta ise firmalar oligopol dengesinde aşırı üretim yapmaktadırlar. Aşırı üretim, girdi fiyatını yükseltip toplam çıktıyı azaltır; tedarikçilerin kartel fiyatlarını tekel seviyesine yaklaştırır ve böylece kartele dâhil olan firmaların kârını artırır. Nihai üreticilerin artan girdi maliyetlerini satış fiyatlarına yansıtılmalarıyla da tüketici artışı ve refahı azalır.

Çalışmadaki analitik çerçevede tedarikçilerin anlaşmaları ile ortaya çıkan yapının karlılığını etkileyen faktörler şöyle özetlenmiştir:

1) Eğer iki endüstride de firma sayısı çoksa ya da firmaların pazar payları dengeli olarak dağılmışsa tedarikçilerin karlılığı artmaktadır. 2) Nihai ürünlerde ürün farklılaşmasının azalması ya da dış bükey bir talep yapısının söz konusu olması, tedarikçilerin ortak hareket etmelerini kolaylaştırmaktadır. 3) Nihai üreticilerin maliyet yapılarındaki dış bükeylik arttıkça tedarikçilerin ortak hareket etmeleri zorlaşmaktadır.

Sonuç olarak tedarikçiler ve tüketiciler arasında doğrudan bir ilişki olmadığı için tedarikçilerin kartelleşme girişimlerini ortaya çıkarmak oldukça zordur. Bu tip girişimleri önlemek için rekabet otoritelerinin tedarikçilerin karlılığını etkileyen nihai üreticilerin talep davranışlarını, ürün farklılaştırma derecesini ve her iki endüstrideki denge durumlarını takip etmeleri gerekmektedir.

Erişim:

<https://doi.org/10.1111/1756-2171.12271>

www.rekabet.gov.tr

Üniversiteler Mahallesi 1597. Cadde No:9 Bilkent Çankaya 06800 / ANKARA

Tel: (0312) 291 44 44

Faks: (0312) 266 79 20

Rekabet Bülteni'ndeki tüm fikir ve görüşler sadece yazarına ait olup, Rekabet Kurumu'nun resmi görüşünü yansıtmaz. Rekabet Kurumu, Rekabet Bülteni'nin içeriği ile ilgili olarak hiçbir hukuksal sorumluluk taşımaz ve kabul etmez.

The information and views set out in the Competition Bulletin belong to the writer and do not reflect the official position of the Turkish Competition Authority. The Authority, neither bears nor accepts any legal liability in regard to the Competition Bulletin.